

175052

15.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA 1724, 3

DE
Genuina & Legali 18

PROBATIONE ERRORIS,

Quam
Favente Divino Numine

SUB PRÆSIDIO

VIRI PRÆNOBILISSIMI, ac CONSULTISSIMI

DOMINI DANIELIS KOLSHORNI,

Juris U. D. & Professoris Extr.

*Fautoris, Hospitis, ac Studiorum suorum Promotoris
atatem colendi,*

SENSU FACULTATIS JURIDICÆ

D. XII. April. Anno M DCC XXIV.

publice defendit

Autor

JOH. ERNESTUS NEUMANN,

Bolleslaviensis Sil. J. U. C.

FRANCOFVRTI ad VIADRVM,

Literis JOH. CHRISTOPHORI SCHWARTZII, Acad. Reg. Typogr.

2.

7

PROBATIONE
ERRORIS
DONT
S

ILLUSTRISSIMO atque EXCELLENTISSIMO DOMINO,
DOMINO
CAROLO GOTHARDO

dicto

SCHAFFGOTSCH,

SACRI ROMANI IMPERII
COMITI & SEMPER FREY
DE ET IN KYNAST,

LIBERO BARONI IN TRACHENBERG,
HEREDITARIO DOMINO DOMINIORUM
GREIFFENSTEIN, KYNAST, GIRSDORFF, ET IN
BOBER-ROEHR-ET SCHOSDORFF, BUCH-
WALD, PREYLSDORFF, ET HARTAU
&c. &c.

SACRÆ CÆSARÆ REGIÆQUE CATHO-
LICÆ MAJESTATIS
CAMERARIO
&c. &c.

DOMINO SUO AC MECOENATI GRATIOSISSIMO,

d. d. d.
devotissima mente
manuq;

AUTOR.

ILLUSTRISSE atq; EXCELLENTISSE

DOMINE COMES,
DOMINE AC MECOENAS GRA-
TIOSISSE!

Non ex Errore quo-
dam, sed humillima po-
tius ex observantia pri-
mitias has studiorum
Marchicorum Musis of-
fero Tuis Illustribus, persuasus, me negle-
ctu illius temerario officii gravissimum
erratum Errorem fuisse, quin gran-
de etiam commissurum crimen GRA-
TIAM in TUAM,

CUI placuisse mihi non ultima laus est.
Nam consuetudinem consecrandi jam à
tem-

temporibus Mosis sacram nec non sa-
cro sancto Numini ac Nomini gratam
extitisse, me monumenta edocent Vete-
ris Testamenti; ex cujus fontibus Gen-
tiles procul dubio, ut alia sine numero,
morem Diis Urbes dicandi suum haufere,
tanta cum religione, ut oppugnati
aureis eos catenis vincirent, vincerent-
que, ne evolarent, expugnati verò eos-
dem suum obsecrarent emigrare; qua
in Idolomania maximè isti erraverunt ho-
mines; qui Errores autem nihil cum
Erroribus, quos paginae explicant præ-
sentes, habent commercii. Nimirum
juxta Dissertationis Materiam meæ Jcti
diversi de errore, ejusque Proba-
tione Juris, diversas abierunt in sen-
tentias; quorum unum alterumve er-
râsse ex Legibus Naturalibus, Civilibus,
Canonicisque abunde patet.

Quum

Quum itaque quondam EXCEL-
LENTIÆ TUÆ submissō animo ac cala-
mo Specimen meum Philosophicum tra-
dere evidens, & quidem alloquio abs-
que typico, mihi licuerit; arridebit
quoque TIBI non minus res quam facies
hujus NOMINI TUO MAGNO (ad instar
Majorum, quamvis non passibus æquis)
sacratæ Opellæ, quam, quoad fieri po-
tuit, publice Viadrina in Cathedra de-
fendi Marchiarum.

Largiatur igitur REX REGUM æternus
RECTORI MUNDI CÆSARI utpote NOSTRO
INVICTISSIMO, REGI LONGE CLEMEN-
TISSIMO, CAROLO VI. AUGUSTISSIMO,
Augusti, Trajani, CAROLORUM M. &
V. imò plurium rebus immortalium
gestis Imperatorum, vitam famamque,
ut non tantum FAMILIA TUA ILLU-
STRISSIMA DEO & Sacro Romano Im-
perio ulterius vireat, floreat, vigeat,
sed

sed TU etiam, GRATIOSISSIME MECÆ-
NAS, Cæsareis Consiliis atque Regiis
Negotiis, Patriæque, ut & Musis Silesia-
rum adsis, præsis, prosis Nestoris an-
nos; de quibus tam felicissimis votis
fatisque gloriabor, mihimetque gratu-
labor, expetens à TE ac expectans sum-
mum GRATIÆ TUÆ erga me studium

ILLUSTRISSIMÆ EXCELLENTIÆ
TUÆ

humillimus servus

JOANNES ERNESTUS NEUMANN.

CAPUT I.

GENERALIA Quædam

ad

Disertationis nervum pertinentia.

SUMMARIA.

1. Contrahentium consensus vinculum Contractus constituit, Error vero recludit. 2. Nec officit errori renunciatum fuisse. 3. Error Vinculum sponsaliorum quoque solvit. 4. Emissionem, aliosque contractus consensuales error regulariter vitiat. 5. Exceptio Erroris adeo privilegiata, ut in ipsa executione quoque opponi possit. 6. Communiter observanda est distinctio inter errorem juris & inter errorem facti. 7. Error ab Advocatis Actis	insertus revocari potest intra triduum: item de Errore calculi semper licito. 8. In Delictis quoque error à Judice attendendus est. 9. Vocabulū erroris & ignorantie sæpius promiscue accipiendum. 10. Errorum singula species in Dissertatione recenseri nequeunt, sed speciale tantum caput de genuino & unice legali erroris probandi modo tractabitur. 11. Ex DD. & Facultatis cujusdā extraneæ dissensu noviori, difficultas materiæ elucet.
- A I. Sicuti

1. Icuti **CONSENSUS** est materia, & Vinculum cujusque contractus per *L. 1. ff. de Pactis.* ita e Contrario **ERROR** Consensui obstat; hinc Errantis nullum esse consensum, apparet. ex *L. 15. ff. de jurisd.* & *L. 2. ff. de Jud. publ.*
2. Quæ thesis adeo vera est, ita ut nec officiat, quod quis in contractu errori renunciaverit; quoniam non magis errori quam consensui renunciari posse, referat *L. 23. de Acquir. her.*
3. Hinc in Causa sponsaliorum alias favorabili, error in sponsalibus superveniens, siue ratione personæ siue ratione Virginitatis contingat, spondentes à Vinculo sponsionis regulariter liberat. *Cap. 4. x. de sponsal.*
4. Quoad Errorem emtionis coherentem conferri potest, *L. 9. pr. & §. 2. de Contrab. Emt.* & *L. 45. ff. eod. add. L. 2. ff. de jud.* Imo quoad alios consensuales v. g. quoad transactiones ex erroris vel falsitatis fundamento in nitas Conf. *L. 29. C. de transact.*
5. Hinc *Exceptio Erroneæ promissionis*, adeo privilegiata, ut in ipsa exceptione opponi possit. vid. *Carpz. P. I. C. §. D. 24. Berlich. P. 4. Conclus. 84.*
6. Communiter tamen in solutionibus ex errore, & ideo indebite factis, distinguitur, an ex errore facti, an ex errore Juris aliquid solutum sit? vid. *L. 2. & L. pen. ff. de juris & facti ignor. L. 10. C. d. T. L. 6. & 7. ff. de conditione indeb. L. 9. C. ad L. Falc. L. 3. & 9. C. de LL.*
7. Errorem ab Advocato Actis insertum, intra tri-duum quoque revocari posse, refert *L. f. C. de Error. add. L. fin. C. de Jud.* de Errore calculi vero, quippe qui ex accuratiori calculi revisione apparet, vid. *L. ult. C. de Error. Calc.*

In

In Delictis Errorem quoque à Judice attendendum esse, bene monet *L. 12. § pen. ff. de adult.* 8.

Aliàs vocabulum *Erroris & Ignorantia* sapiùs promiscue accipiendum est; nam positio unius continet communiter fundamentum alterius. Interdum tamen *Error & Ignorantia* in se valde differunt, quoniam ratione facti ipsius certissima saepe se exerit scientia; sed quoad supervenientia Accidentalìa, erronea & falsa demonstratio integram causam variare potest. 9.

Ambiguum vel latum erroris in Campum tamen ingredi nolumus, sed specialem tantummodo Casum, Ratione MODI ERRORIS PROBANDI, exhibere volumus. 10.

Cum itaque Dissensus Facultatis cujusdam Extraneæ alias celeberrimæ, in sequenti Capite citatus, gravitatem hujus materiæ exhibebit; Nullibi tamen adeo specialiter occurrit, vel ad minimum ita ventilatum non invenimus; ergo inanem operam non sumemus, si hanc Materiam Exercitii causa cum Juris rationibus examinemus, ac legaliter VERUM, UNICUM LEGALEM PROBANDI ERRORIS MODUM demonstremus. 11.

CAPUT II.

DE PROBATIONE ERRORIS

Quare per Testes hunc modum suscipere necessum videatur ?

SUMMARIA.

1. Probatio quid? ejusq; legis distinctio.	3. An Modi probandi ordinarii Errori applicari possint?
2. Error quid?	A 2 4. Pre

4. Probatio Erroris, quod inter non Entia & impossibilia referenda sit, vult videri. 5. In Jure tamen sapissime constitutum est, quod ex capite erroris, actus gesti rescindendi sint, si error appareat, vel probatus sit. 6. & 7. Modi probandi in Jure præscripti examinantur, & an in serie eorum hic modus probandi reperiendus sit? 8. Provocamus ad Authores, in quibus similes Casus propositi & decisi. 9. Casus ex Actis Judicialibus recensentur, & quare Judex probationem erroris desideraverit? ex sententiarum	capite, & ex LL. Civilibus allegantur. 10. Recensentur perro, quod in casu occurrenti ob Adversarii propriam Confessionem, ea probatione non indigeat. 11. Propter confirmatam sententiam tamen tandem quæsitum erat, quomodo error probandus sit? & quod in Jure Juramentum asseverationis sibi locum vindicet. 12. Hæc Opinio à Judice declarante rejecta fertur, quippe qui Reum contra hujus probandi naturam contra LL. Canonicas ad probationem ordinariam condemnavit.

I. **A**Nte omnia itaque respicienda erit occurrentium terminorum definitio. Prioris termini PROBATIONIS definitio verò ita sonat: quod probatio sit actus Judicialis, quo litigantes Judici de facto controverfo fidem faciunt. Eaque distinguitur (1) in Artificialem, quæ fit per præsumptiones & conjecturas, (2) in Inartificialem, quæ fit (a) Testibus (b) Instrumentis (c) Evidentia facti (d) ex Confessione Adversarii (e) per declarationem & præstationem jurisjurandi. vid. Wesenbezz. ad ff. h. t. qui ultimus probandi modus ad Tit. ff. de Jurej. pertinet.

Alte-

Alterius termini ERRORIS definitio verò ea est; 2.
 Quod Error denotet opinionem veritati contrariam, & vocari solet ignorantia præva dispositionis. Struv. in Syntagm. Jur. Civ. Exerc. 8. §. 76. & Exerc. 18. §. 40. seq. ibique LL. & DD.

Ad Errorem probandum tamen hæ species recensitæ non videntur sufficere; Nam licet jurisjurandi præstatio modum talem probandi includere videatur, tamen in antea dicta Jurisjurandi specie, antea requiritur, alterius partis Delatio; absque præcedenti delatione enim juramentum nullius effectus est, licet alter centies juret. Cum verò secundum jus NATURÆ GENTIUM & CIVILE, alii probandi modi hodie incogniti, siquidem modus antiquus, Das heiße Eisen für ihre Unschuld/ (oder der Sachen Gerechtigkeit) zu tragen/ oder in einen wallenden Kessel zu greiffen/ oder mit Kämpffen sich zu erwehren/ jam dudum ut fallax cessavit.

Hinc viderur quod nostrum probandi thema inter non Entia, & inter Impossibilia referendum sit; adeoque tot LL. & DD. Opiniones de PROBATIONE ERRORIS docentes eamque EXCEPTIONEM explicantes, de lana Caprina disputasse videantur; hinc nostram Dissertationem eò quoque pertinere dicendum sit; quoniam neque ex Jure Civili neque ex Jure Canonico hic probandi modus determinatus sit. 4.

Cum vero ex Capitis I. Generalibus hujus Dissertationis pateat, erroris causa gravissimos Contractus rescindi posse, ita ut copia legum de hac materia in utroque Jure, Civili & Canonico existat. E. operæ pretium sumam, ut hanc materiam intricatam, & quotidie utilissimam dilucidem. 5.

Dixi in n. i. huj. Cap. II. Quod probandi species ex 6.

serie ibidem citata tantummodo constent; sed in probatione ARTIFICIALI, quæ per præsumptiones & conjecturas fieri potest, rarò ejus effectus est, ut plena probatione haberi possit; quamdiu verò plena probatio deficit, tamdiu regulariter probatio suscepta effectum probandi plenum non sortitur.

7. INARTIFICIALIS (1) per testes probandi modus huc plane non pertinet, **QVIA ERROR ANIMÆ INHÆRET**; *Animæ Cogitationes verò nemo hominum vel testium respicere, vel de iis testari potest.*

(2) *Per Instrumenta* Erroris probatio rarissimè contingere potest, quia contra Instrumenta Exceptio erroris opponi potest & solet.

(3) *Ex Evidentia Facti* Probatio erroris quoque rara foret, cum uti dictum, error soli animæ inhæreat.

(4) *Ex Confessione Adversarii* Probatio itidem foret rara, cum nec ipse Adversarius de Cogitationibus Adversarii verè judicare possit, vel velit.

(5) *Modus probandi per Jurisjurandi delationem Actoris*, qui pro se instrumenta habet, inutilis foret, & regulariter pro instrumento veritatis præsumptio manet, donec contrarium probetur, aut errore probato, Judex juxta circumstantias facti, instrumenti tenorem attendere non debet, sicut *ex Cap. I.* hujus Dissertationis apparet. Cum tamen in propria causa nemo jurare queat, nisi altero deferente, ergo nec Jurisjurandi materiam succurrere posse, ex dictis vult videri: Adeoque cum uti diximus, in probandi serie erroris probatio impossibilis appareat, hinc ad materiam Dissertationis accuratè percipiendam Casus & sententias Facultatum Juridicarum pro & contra recensebimus, quo

quo ex Thesi & Antithesi postea thesis nostrā eō māgis eluceſcat.

Primum Caſum recenſebimus ex *Brünnem. Conſilio 8.*
lio 96. n. 17. ubi frater ſorori ſuæ hereditatis cauſa 14000. florenos ſolverat; ex aliis circumſtantiis verò poſtea apparebat, quòd ea ſumma quoad ipſam ſortem in feudo manere debeat; Ergo Erroris, & ignorantiae cauſa ſummam præſtitam repetebat, quam ſummam tamen ſoror reſtituere non modò recuſabat, ſed & præterea 2000. flor. exigebat.

Alium Caſum proponit *Zanger in Except. P. 3. C. 21.* circa fin. quem infra *in ſeq. Cap. III.* recenſebimus.

Alium Caſum communicavit Dominus Præſes 9.
ex Actis in Anno præterlapſo ventilatum, in quò ſuper errore probando ſub ſigillo Facultatis cujuſdam extraneæ alio modo quam à DD. præcedentibus pronun-
ciatum erat, in Caſu ſequenti. *Stichus* ſcil. *Julio* indicaverat, quòd *Stichi* agnatus *Sempronius* cum uxore ſua *Martha Julii* conſanguinea (*cujus Martha* ſucceſſor ex teſtamento, & ab inteſtato *Julius* erat) teſtamentum novius condidiſſet, in quo *Sticho* legatum 1000. thalerorum relictum eſſet; quem in finem teſtatores teſtamentum Judiciale Actis inſinuafſent: Copia teſtamenti mutilata quoque ad legendum communicabatur: Et licet tempus, & circumſtantiæ non permitterent, ut *Julius* Copiam rite examinare poſſet, tamen *Julius Stichus*, ceu Affini ſuo fidem dabat, atque ſuper modo legatum præſtandi tranſigebat. Quo factò *Martha* reconvaſcens *Julio* dicebat, quòd Actus teſtandi præſuppoſitus falſitatem contineat, ſiquidem *Martha* petito *Stichi*, (ut teſtamentum in ſui favorem conderet) ſatisfacere noluiſſet, ſed abiſſet; adeo-

adeoque nec quoad personam Mariti sui *Sempronii*, actus perfectionem subsecutam fuisse, credere posset; quem in finem *Martha* coram Notario, & testibus ad se vocatis, jurato revelabat, quod ea testamentum non condidisset. In bonis Mariti *Sempronius* (quippe cujus heres *Martha* existere nolebat) vero talis summa non reperiatur: Qua revelatione facta, *Julius Stichum* per Epistolam de falsitate contra se suscepta objurgabat, cui *Julio Stichus* rescribebat, quod licet *Martha* non condidisset, tamen eo tempore tacuisset, quippe quod *sufficeret* &c. Præterea tempore publicationis testamenti putativi originalis patefiebat, quod Judex ignorasset, quis testamentum (quod ceu scriptum insinuatum erat) condidisset, multa que alia falsa apparebant: Ex quibus falsis detectis *Julius* commovebatur, ut Actioni ex testamento & transactione contra se motæ *Exceptionem Erroris & falsitatis opponeret*: sed primus Judex sequenti modo pronunciabat, & uxorem *Julii* simul condemnabat.

10. Daß der Beklagte wegen eines gefordertn legati, und darüber getroffenen Vergleichs geständig/daneben aber daß Beklagter solchen tabulis nondum inspectis, und also aus Irrthumb eingangen / vorgeschüzet / so sind Befl. solches daß sie das Original weder gesehen/ noch von dessen Inhalt gnugsame Wissenschaft gehabt zu erweisen schuldig/allhie weil Exceptio Transactionis tabulis nondum inspectis. In L. 6. ff. de transact. & L. 1. Testam. quemadm. infirm.

In Rechten und Praxi besonders gegründet/jedoch deren Rechts-Lehrer Meinung also zu verstehen; si transigentes tabulis destituti circa voluntatem Testatoris erraverint.

Cum

Cum verò *Stichus* ex antea dicta *Epistola* rescripta jam confessus & convictus esset, quod *Martha* non condidposuisset, ex verbis *Stichi*; Es hätte *Martha* also fort müssen nein sagen/ denn durch das Stillschweigen (beym Testament) wäre eben so viel/als hätte sie ja gesagt.

Præterea ex Recepisse judiciali, in quo Judicio testamentum insinuaturn erat, major falsitas post octo annos tempore publicationis apparebat, siquidem persona incognita Testamentum insinuaverat. Porro ex die & Consule dictæ Publicationis apparebat, quod transgens originale Testamentum nunquam vidisset, adeoque plenam scientiam nunquam consecutus fuisset: quem in finē, cum falsitas & Error ex die & Consule appareret, Actor ex propriis literis ratione Falsitatis, & Erroris convictus erat; Porro Uxor *Julii* simul ex Capite transactionis condemnata, nunquam transegerat. E. Mediante Appellatione Gravamina hujus sententiæ deducebat, & absolutionem à Probando Errore, ceu re ex Actis jam apparente contendebat.

Sed cum præter omnem opinionem sententia **II.** prima in *Instantia secunda* confirmaretur, E. tandem Probationem Erroris secundum Jura, mediante *Juramento Asseverationis* suscipere volebat; cui probando *Stichus* contradicebat, & mediante probatione per testes suscipienda Actus erronei causam deducere necessum esse existimabat: Sed *Julius* huic Opinioni legaliter contradicens, Personam aliquam sanguine sibi junctam, quæ Actui testandi interessere debuerat, interrogaverat mediante *Epistola*, quæ sub fide Juramenti rescripserat, quod neque putativus Te-
B
ftator

ator *Sempronius*, neque *Ejus* Uxor *Martha* disposuissent; sed querulo *Sticho Sempronius* respondisset, *Er wolle Jhn betestamentern*. Omnibus his circumstantiis Errorem & falsitatem per se docentibus, ex Actis occurrentibus, Judex secundæ Instantiæ priorē sententiam nihilominus confirmabat; hinc Reus ad finem litis consequendum, salvo Appellationis Jure, ex Facultate sententiam confirmante, mediante Declaratione petita, contendebat, ut Facultas declarando decideret, **QVOMODO ERROR INJUNCTUS PROBANDUS SIT?** Siquidem notorii Juris sit, quod hæc probatio, soli animo errantis inhæreat, quem in finem Doctores & LL. *Juramentum Asserationis* ab errante exigant. Et cum in Casu præfenti, Actus præsuppositi testandi Falsitas, præter Actoris propriarum literarum Confessionem (1) ex teste jurato. (2) ex die & Consule Actorum patefactum sit, quod Reus Originale nunquam viderit, sed post octo Annos à die transactionis demum publicatum sit, E. probatio ratione originalis injuncta, frivola sit. (3) *Martha* mediante instrumento coram Notario & Testibus condito, Falsitatem præsuppositam detexisset. (4) Testis jurato revelasset, nullum Actum testandi susceptum vel consummatum esse. (5) Judex Personam testantem Francofurtensem pro civi Berolinensi habuisset. (6) Notarius putativus adhibitus non fuisset immatriculatus Brandenburgicus, quod tamen noviores constitutiones Regiæ exigent. (7) Uxor *Julii* simul condemnata sit, quæ tamen nunquam transegisset. (8) Ratio & causâ transactionis pro causâ recensuerat, quod *Martha* simul disposuisset; hoc præsupposito, & causâ cessante, effectus quoque

que cessare debuisset: E. Reus ob errorem ex dictis apertissimum, paratissimus sit errorem secundum Juris requisita corroborare: sed sub Facultatis declarantis sigillo sequens declaratio subsecuta, cujus Rationes decidendi quinta, octava, & nona huc pertinentibus ita sonabant.

5. Solcher Irrthumb durch des Befl. angegebene Jurament nicht geschehen kan/ angesehen Befl. solcher gestalt in seiner eignen Sache Zeugniß geben würde/ welches allen Rechten zu wieder.

8. Der Irrthumb per Juramentum purgatorium dargethan werden mag/ solche erhebliche Præsumtionem, oder aliqualem Probationem præsupponiren/ dergleichen Casus allhier nicht vorhanden / sondern dem Befl. der Beweis allbereit auferlegt worden/ also legitime vollführet werden muß.

9. Das Juramentum Assertorium wohin der Herr Befl. den Eyd offeriret/ nur bey Zeugnissen statt hat/ als worzu Befl. in ihrer eignen Sache/wie vorhin gemeldet/ nicht zu admittiren sind &c. &c.

Cum itaque integra Facultas talem sententiam sub Sigillo formaverit, Eique fides habenda sit, uti æquitas suadet, necessariò *Probatio Erroris inter non entia*, & inter impossibilia referenda foret. Nam terminus der Beweis legitime vollführet werden/ Probationi per Juramentum regulariter opponitur; nam subinnuit ordinariè probationem per testes, præmissi Probationi per juramentū opponatur; qui modus tamen in tali errore per testes probando regulariter impossibilis: E. cum pace Ejus Facultatis adeo Celeberrimæ Opinionem Ejusdem secundum Leges Civiles & Canonicas considerabimus, & Veritati in Ca-

rite sequenti inquiremus. Nam haec Dominus Praeses fidem habere non potuit, sententiam talem ex Consensu talium Jctorum formari potuisse, nisi quatenus sigillum Facultatis superadditum necessariam fidem exegit.

CAPUT III.
DE PROBAT. ERRORIS GENUINA
ac Legali, mediante Juramento Asseve-
rationis expedienda.

SUMMARIA.

<p>1. Quatenus erroris probatio vera Juri Naturali Civili & Canonico conveniat?</p> <p>2. Cause probandi naturales.</p> <p>3. Cause decisio vera ex DD. rationibus in specie ex Brun-
nem.</p> <p>4. Decisio Consiliarii Köppen.</p> <p>5. Quatenus per expressas san-
ctiones Jura eorum Confir-
mata?</p> <p>6. Quatenus Zangerus Casum proponat, & decidat.</p> <p>7. Quatenus Gailius dubiis
occurrentibus satisfaciat?</p> <p>8. Legum Civilium rationes pro-
ponuntur ex L. 42. C. de
transact.</p> | <p>9. Rationes L. 15. ff. de juris-
dict.</p> <p>10. Idem in L. 4. C. de juris
& facti ignor. alijsq; LL.
proponitur; & repetitio rei
ex errore praestitae datur.</p> <p>11. Integer tit. C. si ex fals.
instrum. vel testim. ju-
dic. fit, additatur; qui erro-
ris causa repetitionem con-
cedit.</p> <p>12. Idem de legatis ex errore
solutis dicitur, juxta casum
Dissertationis propositum.</p> <p>13. Quatenus Error ex eo ap-
pareat, si res aliter se habeat
quam ante transactionem di-
ctam erat.</p> |
|---|---|

14. Quo-

14. Quatenus ratio sententia in Cap. I. citata ob stare videatur. 15. Cui dubio frivolo respondeatur? 16. Per Exempla aliorum Casuum demonstratur, Regulam, (quod nemo in propria causa testis esse possit.) pati Exceptiones. 17. Juris Canonici Dispositio Juri Civili conveniens ad citatur. 18. Ratio Decisionis Papalis proponitur.	19. Rationes sententiae extraneae Facult. refutantur. 20. Quare probatio per testes facienda, impossibilis? 21. Quare impossibile obligatio nulla sit? 22. Contra rem judicatam itaque adeo frivole & impossibiliter condemnatus, noviter audiendus sit. & thesis praeced. n. 5. repetitur. 23. Quare Nomen hujus probandi Juramentum assertionis & asseverationis obtinuerit?

GRavioribus sententiae dubiis, in Capite praecedenti citatis, in hoc Capite satisfaciendum, atque naturaliter, ac legaliter jam demonstrandum, qui sit in Casu proposito possibilis verus, Naturali Civili & Canonico Juri conveniens Erroris probandi modus?

Naturalibus ex causis, Erroris probandi modum (1) demonstramus, quod Error soli animae & solis Cogitationibus inhaereat. per ea quae refert *Brunnem. infra seq. n. 3.* Nam cogitationum humanarum causa in homine non existit specialis Camera, quam alii homines vel testes respicere, & de cogitationibus consentaneis vel erroneis Processus probatorius per testes formari possit: sed de Cogitationibus suis ipse cogitans, aut errans testari potest. Ne vero simplici Assertioni vel Negationi fides habeatur. E. sub

fide juramenti ejusque præstatione leges demum effectum tribuunt; nisi forte error ex ipso facto evidens sit, vel Adversarius errorem alterius negare non possit; quo casu probatione plane non indiget.

3. Quo itaque Erroris probandi jura eomagis notescant, ad *supra citatum Brunnem. in C. II. n. 8.* revertimur, qui in *d. Conf. 96. n. 17. seqq.* de errore, & pecunia erroris ex causis data, condicenda, sequenti modo pronunciat:

Quod ad repetitionem rei indebitæ ex errore ceu ignorantia solutæ, tria tantum necessaria sint.

- (1) Quod quis solverit.
- (2) Error, seu ignorantia.
- (3) Quod indebitè solverit.

Das andere (Errorem scil.) betreffend/ dasern man ja auf Beweis dringen wolte/ und Ihr könntet/ solches mit Eröffnung eures Gewissens darthun/ würdet ihr billich damit gehöret. Ratio hujus sententiæ subsequitur: **QVIA PENDET ERROR EX ANIMO ALLEGANTIS, QVI NB. HAUD ALITER QVAM PER JUS JURANDUM DECLARATUR.**

4. Quoad effectum & quoad jus per se quod de Erroribus conceptum, inter alios notanter scripsit *Köppen in Decis. 58. n. 5.* qui ex jure communi, in specie vero ex *jure Brandenb.* probavit, quod erronee contrahentes a vinculo promissionis absque dubio absolvendi sint, ita ut in omnibus Facultatibus Juridicis in favorem Errantium absolutorie pronuncian- dum sit. *conf. Berlich, P. 1. Concl. 84. n. 62. seqq.*

5. Quæ Jura Brandenburgica antiqua, per sanctiones noviores confirmata, ita ut in *Ordin. Cam. Berol. Tit.*

23. §. 2. sancitum ; quod Exceptio erroris & falsitatis contra Executionem competere debeat; sicut in Casu supra in *Cap. II. n. 9. post med.* citato, ex ipsius Actoris literis, falsitas præsuppositi Actus & ideo transigentis Rei error apertus erat.

Majorem vim Exceptioni erroristribuit Zanger. 6.
in *Except. P. 3. C. 21. circa fin.* ubi probat, transactiones Juramento quoque corroboratas, ob errorem concurrentem tamen licite rescindendas esse, in verbis seqq.

Dann auch dasjenige / was bey solcher Vergleichung fürgegeben / sich viel anders / und nunmehr das Gegentheil thäte befinden / so hätten ihr ex causa falsa transigiret / derowegen ihr umb relaxation des Eydtes wohl anhalten möget / so euch auch billich ertheilet wird von Rechtswegen.

Et Gail Lib. 2. obs. 139. n. 14. notanter dicit. Quod 7.
error vel ignorantia regulariter præsumatur, nisi probetur scientia: per *Cap. præsumitur 47. de Reg. Jur.*
in 6. ubi Verba expressa sunt: quod ignorantia tamdiu præsumatur, donec aliud probetur; hinc ex Casu supra citati circumstantiis erroneis concurrentibus & apparentibus, probatione plane non indigeret. Nos vero in hac dissertatione ambages hujus materiæ relinquimus, ac post Doctores ad LL. verba nos conferimus, & præter leges in *Cap. I.* jam citatas, ad alios LL. fontes progredimur, qui iidem erroris Causa retractum concedunt, & retractui juxta Casum concessio, tandem probatio vera, ceu causa retractus ex ipsis LL. quoque respicienda:

ita autem loquitur *L. 42. C. de transact. si ex falsis instrumentis transactiones vel pactiones initæ fuerint, quamvis* 8.
jus

gusjurandum de his interpositum sit, etiam civiliter falso revelato, eas retractari precipimus. Quæ unica lex si in Casu proposito considerata fuisset, aliam sane & simpliciter absolutoriam sententiam Facultas ferre debuisset *Conf. Struv. Exerc. VIII. §. 46. add. Sichard. in Consil. Juris Feudal. Consil. 7. n. 2.* Textus tamen alios civiles varios superaddemus.

9. Ita enim loquitur *L. 15. ff. de jurisd. Si per errorem &c. nihil valebit quod actum, cum ut Julianus scribit, non consentiant, qui errent; quid enim tam contrarium est consensui quam error, qui imperitiam detegit.*
10. Porro integer *Tit. C. in specie L. 1. 2. & 3. si ex fals. testim. jud. sit.* Rei judicatæ, vires judicati denegat, si Causa judicati ex falso instrumento orta sit; nam in subsequenti *L. 4. Justinianus* pergit, *Quod Judicati Executio soleat suspendi, & soluti dari repetio, si falsis instrumentis circumventam esse religionem judicantis, crimine postea falsi illato, manifestis probationibus fuerit ostensum.*
11. Porro in *L. 4. C. de jur. & fact. ignor. dicitur* quod *si post divisionem factam, testamenti vitium in lucem emerit, ex his quæ per ignorantiam confecta sunt, præjudicium tibi non comparabitur.* item in *L. 7. d. t.* notanter dicitur; quod error facti nec dum finito negotio alicui noceat. item in *L. 8. & 10. d. t.* ulterior explicatio subsequitur; *Quod errantis voluntas nulla sit, & per ignorantiam facti data, repetitionem indebiti soluti tibi competere notum est.*
12. Porro in *L. 51. ff. de Pact. in Cap. II. n. 9.* propositum Casum perspicue eadem ratione decusum cognoscimus, in verbis: **SIQVIDEM PACTIS PER ERROREM RATIONE LEGATORUM INITIS, NULLUS PLANE TRIBUITUR EFFECTUS.**

Hinc

Hinc cum in contractu tali appareat error a-13.
 liquis, quippe qui ex eo praesumitur, si postea appareat rem
 aliter se habere. Gail. lib. 2. obs. 139. n. 4. ex L. 6. qui mi-
 lit. poss. vel non ꝑ ipsum finem nostrae Dissertationis,
 ratione probandi quoque terminat, quomodo scil.
 Judex probationem erroris a partibus litiganti-
 bus exigere valeat, vel illa ipsa Pars PROBATIO-
 NEM ERRORIS SUSCIPERE POSSIT?

Nam licet in n. 1. 2. 3. et 4. huj. Cap. III. ex Ju-14.
 re Naturali & Civili Probandum verum jam allega-
 tum sit, & de jure in hoc Casu constituto, LL. sub-
 sequentes veritatem nostrae thesisi demonstraverint;
 tamen satisfaciendum erit dubiis a Celeberrima Fa-
 cultate Extranea motis, quippe quae probandum
 hocce per modum probandi legitimum exegit, quale
 ordinarie per testes intelligitur: arridet enim Faculta-
 tis Decidendi ratio in Cap. II. sub n. 12. n. 5 citata:
 Daß solcher gestalt Beschl. in seiner eignen Sache Zeug-
 niß geben würde/ so allen Rechten zuwieder. Argu-
 mentum sententiantis nimirum hoc est: si quis
 in propria Causa pro se testimonium ferre posset,
 pauper Titius convenire posset divitem Marcum, di-
 cendo, v. g. quod Marcus sibi 1000. deberet, & licet
 Marcus conventionem negaret, tamen si Titius fal-
 sum Juramentum praestaret, Marcus post juramentum
 assertionis praestitum, mille solvere necessum haberet,
 & sic tale juramentum vinculum iniquitatis foret;
 cui falso procedendi modo tamen Jura nunquam
 succurrant, sed potius contraria ordinatio in Jure
 reperitur, quod scil. Actore non probante Reus absolvend-
 us sit; Reus autem Excipiendo Actor fiat; hinc Excepti-
 onem

C

onem

onem suam legitime, non vero mediante suo juramento probare debeat.

15. Nullam tamen Regulam adeo firmam esse dicimus, quæ non patiatur Exceptionem; Cum enim hoc in Casu erroneo, contractus intelligi non possit; dum vere non consentiant, qui errent; per *prac. n. 9.* sed contractus productus fundamento suo potius desitutus videatur; interim tamen sæpius error fingi, adeoque contrahens vel promittens contractum absolvendus foret: Ne itaq; Jura fiant vinculum iniquitatis; E. circumstantiis occurrentibus Exceptionem erroneam allegans, eam necessario probare tenetur, qua Probatione subsecuta demum Absolutio contingere potest. Sed in Casu præsentis aliæ stant rationes quas *post pr. huj. Cap. 3. usque ad n. 14.* allegavimus, cum non modo in hoc, sed & aliis in Casibus occurrant, uti v. g. in *Libris Mercatorum*, quorum asseverationi post juramentum supplementarium præstitum, jurato asseveranti plena fides habetur, de quibus *confer. Brunn. ad l. 6. ff. de Probat. ibique DD.* item corpus delicti v. g. rem furto sibi subtractam dominus asseverando quoque asfirmare potest; quales materias hic brevitate causa omittimus sed hæc modo panciora exempla & LL. erroribus sententiantium ante oculos ponimus. E contra cum Facultas alias Celeberrima pro sententia sua neq; unicum Doctorem, multo minus aliquam legem citaverit, hinc præsumendum, vel quod propter nimios forte labores Causæ huic controversæ inquirere non potuerit, vel à Referente seducta sit: Nam in *Recessibus Imperii Facultatibus Juridicis* injunctum, ut *sententia Rationes* exhibeant, quarum exhibitio per LL.

LL. & Doctores corroborari solet; Hac in parte vero contra omnem consuetudinem sententia concepta erat; hinc eo liberius ab ea recedere poterimus, ac rationibus in hoc Cap. III. *á n. 1. usque ad n. 13. inclus.* citatis inhæremus.

Porro *Gailius* in supra citato loco, scil. in *Lib. II. obs. 48. n. 14.* notanter dicit, quod ignorantia (error) solo juramento allegantis probetur, per Regulam: quod ea, quæ in intellectu & conscientia nostra consistant, per SIMPLICEM ASSERTIONEM CUM JURAMENTO RECTE PROBENTUR, atque inter alias leges ibidem *Gailius* citavit *L. 5. ff. de re milit.* ubi milites rationem fugæ *asseverantes* ex vita antea acta affirmationis fidem consequuntur, quæ affirmatio non simplex, sed religiosa communiter intelligitur.

Porro ea Decisio & probationis modus per Jus- 16.
jurandum non tantum in Casibus propositis, sed in aliis quoque Casibus occurrit; hinc integer *Titulus* in *Pandectis* & *Codice* jacet sub Rubrica *De jurejurando in litem*, in quibus *Titt.* diversi Casus recensentur, in quibus IPSIUS ACTORIS ASSEVERATIONI JURATÆ standum; hinc ea Regula & Ratio, quod *nemo in propria causa testis esse possit*, varias habet Exceptiones, & limitationes, adeoq; non est generalissima, sed LL. & DD. eorumq; rationes ex *Jure Nature* & *Civili* desumptæ, jam satis probarunt, hoc Erroris probandi genus, non pertinere ad Probationis modum ordinarium per testes suscipiendum. *add.* Casus similes penes *Carpz. P. 3. C. 14. def. 22. citati.*

Juris Canonici Dispositio quoq; *hujus Probationis Modi* 17.
Formam in expressis Verbis constituit in *Cap. 8. de Elect.*

Elect. pot. x. in 6. in verb. fin. Ubi Monachis, cum contra Electionis actum, errorem & ignorantiam Pontifici Maximo demonstrarent, simplicem erroris allegati fidem Pontifex dare noluit, sed PROBANDUM hujus causæ Processum descripsit *in fine d. Cap.* dicendo. *Quod cum Electi morum improbitas antea, aut aliterius latentis vitii, aut defectus, quæ verisimiliter ignorare quis potuerit, veritas reveletur, de hujusmodi ignorantia fidem faciant* **PROPRIO JURAMENTO.**

18. Quæ Decisio Papalis modum probandi possibilem & juri Naturæ & Civili convenientem continet, cum error per Naturam in solo intellectu & scientia errantis consistat, adeoque ex nullo alio fonte Probationem hujus casus regulariter desumi posse notorium est.

19. Verba ejusdem sententiæ, sub *d. Cap. II. n. 12. n. 8. der Irrthumb per Juramentum purgatorium darges than werden mag/* ad hunc Casum plane non pertinere, ex Jure satis constat;

20. Reliquis sententiæ verbis prolixè respondere ad propositum nostrum non pertinet, ea tamen, quæ huc pertinent v. g. also *legitime* (der Beweis) *vollführet werden muß;* hic opponuntur *Probationi* per Juramentum *unice legali;* cum vero *Aktor* in fundamentis propugnantibus quæ ab eo in Actis allegata erant, *de Probatione per testes* tantum locutus erat, nec aliæ probandi species causæ erroneæ ex verbis (*legitime vollführet*) succurrere possent, sed potiora Argumenta Rei probantia, Falsitatem & ideo supervenientem errorem apparentem in *n. 11. post med. Cap. II.* citata docuissent, quod in Actis apèrto occurrentia Probanda in hoc casu Legalia in sententionando

do á Facultate præterita essent, E. certissimé judi-
candum erat, quod Judex genuinum & unice lega-
lem modum probandi rejecisset; quoniam ratione
Probandi ab antecedenti Judice jam injuncti & ab
hoc confirmati, unica quæstio remansisset QUO-
MODO ?

Insuper illa Facultas Probationi ratione Erro- 21.
ris in LLbus occurrenti contradixisset; aliamque
LLbus incognitam adjudicasset, sententia insuper
degenerabat in *Modum (Erroris Probandi) impossibilem*,
Impossibilium autem obligatio nulla est, hinc Jus Ca-
nonicum in *Reg. Jur. VI. in T. de Reg. Jur. X. in 6.*
clare disponit, *quod nemo ad impossibilia obligari possit:*
si vero tali Probationi injunctæ satisfaciendum sit,
recurrendum est ad *Probationis medium Juris possibile*
existens; Non entis enim nulla sunt affectiones.

Cum porro supra in n. 5. hujus Cap. III. dictum 22.
fit, quod in terris Brandenburgicis *Exceptio erroris*
contra Rem Judicatam & contra Executionem quo-
que competat, multo magis ratio ab impossibili
desumpta illius effectus erit, ut talis res judicata á
Judice attendenda, vel Executioni committi
possit, sed ita frivole condemnatus, noviter audi-
endus sit.

Cum itaque nostram sententiam ratione Erro- 23.
ris Probandi genuinam, LLbus convenientem &
necessariam esse demonstraverimus, de nomine hujus
juramenti, quatenus in Jure illud occurrat? quæsti-
onem quoque movebimus, an Nomen & Titulus e-
jus in legibus notatum? Cui quæstioni responde-
mus: quod occasione verbi, *asseverantes*, quod in *L. 5.*
§. 5. ff. de re milit. supra in n. 15. huj. Cap. III. citatur, Do-
ctores talia juramenta vocent *juramenta asseverationis,*
C₃ vel

vel Assertionis; vel generaliter loquantur: quod cum dicto & asseverationi alicujus standum sit, illa confirmari debeant juramento, uti Carpz. P. III. C. 14. def. 22. n. 5. ratione dubii, quo modo, & animo quis hereditatem adierit, simile Juramentum injungit. Ea vero, quæ in Cap. II. n. 12. n. 9. à Facultate allegata erant, (daß das Juramentum Assertionis nur bey Zeugnissen statt hat) juri plane non conveniunt; hinc inter eos de errore Pronunciantes errores eo ipso intervenisse credendum est; alias sententiam adeo Juri adversantem, it. cum nulla lege probatam, Casui cuidam insolitissimo adscripsit Dominus Præses, nec hactenus concipere potuit, quomodo ex Facultatis adeo Celeberrimæ consensu ea provenerit.

Interim sit quidquid sit, ASSEVERATIONI ET ASSERTIONI errorisque Probandi modo per LL. satisfeci, ac cum finem & scopum Assertionis in dictis verbis tetigerim, Dissertationi & assertioni facio

F I N E M.

Sedulitas animi fecitque *virum noviore*
 Ex Te NEUMANNO, quem decet ire celer
 Ad Cathedram Themidos; *Erroris rectè do-*
 cendo
Finem & quæ methodus ritè probare
 queat?

Hæc pauca Nobilissimo suo Dn. Respondenti,
lubenti calamo adscribere debuit
 PRÆSES.

Ingenti merito celebramus gaudia plausu,
Quando doctrinae das documenta tuae,
Aëre quot volucres insunt, quot littore conchæ,
Tot bona lætitiæ tempora grata ferant.
In Patria exultans, progresibus utere faustis,
Ut sis nunc NEUMANN, dexteritate nova.

Hicce

*Prænobilitissimo atque Doctissimo Dno. Respondenti
Contubernali ac Amico Suavissimo
gratulari voluit*

BERNARDUS HIERONYMUS FIBIG,
Sil. Medic. Doctorandus.

Qui probat Errores, errorem errare videtur
Multiplici nec non deteriore modo.
Sed, NEUMANNE, probans Errorem Thema pro-
bando
Non erras; id enim res Tua docta probat.

M. Gottlob Nothe,
Crofnâ-Sil. P. L. C.

Crede mihi Sapiens poterit sapienter amare
Ignavum pectus nescit habere modum
Qui mavult charus musarum filius esse,
Illas ut Matres candidè amare decet,
Hic amor est licitus, petit hunc patris ipsa voluntas
Pieridum ut doctus filius esse velit.
Sincero quod ames viadrinas pectore Musas
Hoc præsens specimen testis Amoris erit.
Felices docti successus grator Amoris,
Et Mihi cum Musis semper Amice fave.

*Ita precatur & congratulatur Amico per dilecto
de docto Amoris specimine Amicus
integer*

JOANNES GEPPERT, Sil. M. C.

Doctrinæ præstans specimen nunc edis, AMICE:
Prædicat ast olim Fama TUUM Genium.
Ac voluit Fortuna favens ut junctus Amicus
Jam dicam Laudes, gratuler æque TIBI.
Parva quidem, fateor, pro magnis, munera reddo;
Dum TIBI pro puro Pectore verba fero:
Sed qui, quam possunt, dant maxima, Jure probantur:
Nec finem Pietas altius ipsa locat.
Ergo de pura quæ nunc TIBI profero Mentem
Thura, TIBI placeant sintque probata TIBI.
Conscius ast bene sum mihi me non esse Poëtam:
Amplificet Laudes Musa parata TUAS.
Cedenti hincque TIBI rogitans hæc profero verba
Ut vincli nostri sis memor atque tenax,
Vivere fac possis per longæ Tempora vitæ
Ut TUA Facta pio Carminè Musa canat.

*Tenu hoc Carmen Amico suo perquam colendo
festinante scripsit Calamo Opponens*

FRIDERIGUS LUDOVICUS KOCH,
Crofn. Sil. LL. Stud.

Quod pangit, properans, placida nunc accipe fronte
Carmen, AMICE TIBI, nescia Musa mea.
Ingenii præstans specimen TE condere credo:
Ascendens Cathedram, Laudibus ipsa Tuis.
Jam resonant Themidis magis atria splendida namq;
Addam quid majus? plaudit & illa, Tibi,
Gratia, quæ mittet sumptam de fronte Coronam:
Sic volo sic cupio: Vive valeque diu!

Prænobilissimo Domino Respondenti Virtutum litterarumque studiosissimo, Prænobilissimi Dni. Parentis emulo Filio Amico suo & Conterraneo suavissimo gratulabundus hæc acclamat Opponens devinctissimus

CAROLUS JEREM. de SONNENTAG,
Eques Sil.

Nobilibus placuisse Viris non ultima laus est
Hoc NEUMANNE tuus comprobatur iste Sco-

pus,
Auspicio COMITIS Firmo stas pectore felix.

Quò faustus cœpto fons, & origo fluat !
Et labor Assiduus studiorum meta tuorum

Non nisi delictum, gaudia mille ferat !
Fama TUUM tandem deducat ad æthera NOMEN
Me verò obsequiis, quo jubes ire, sequar.

*Hoc Disputanti Amico suo Pranobilissimo ac Doctis-
simo obsequiosa subscripsit penna*

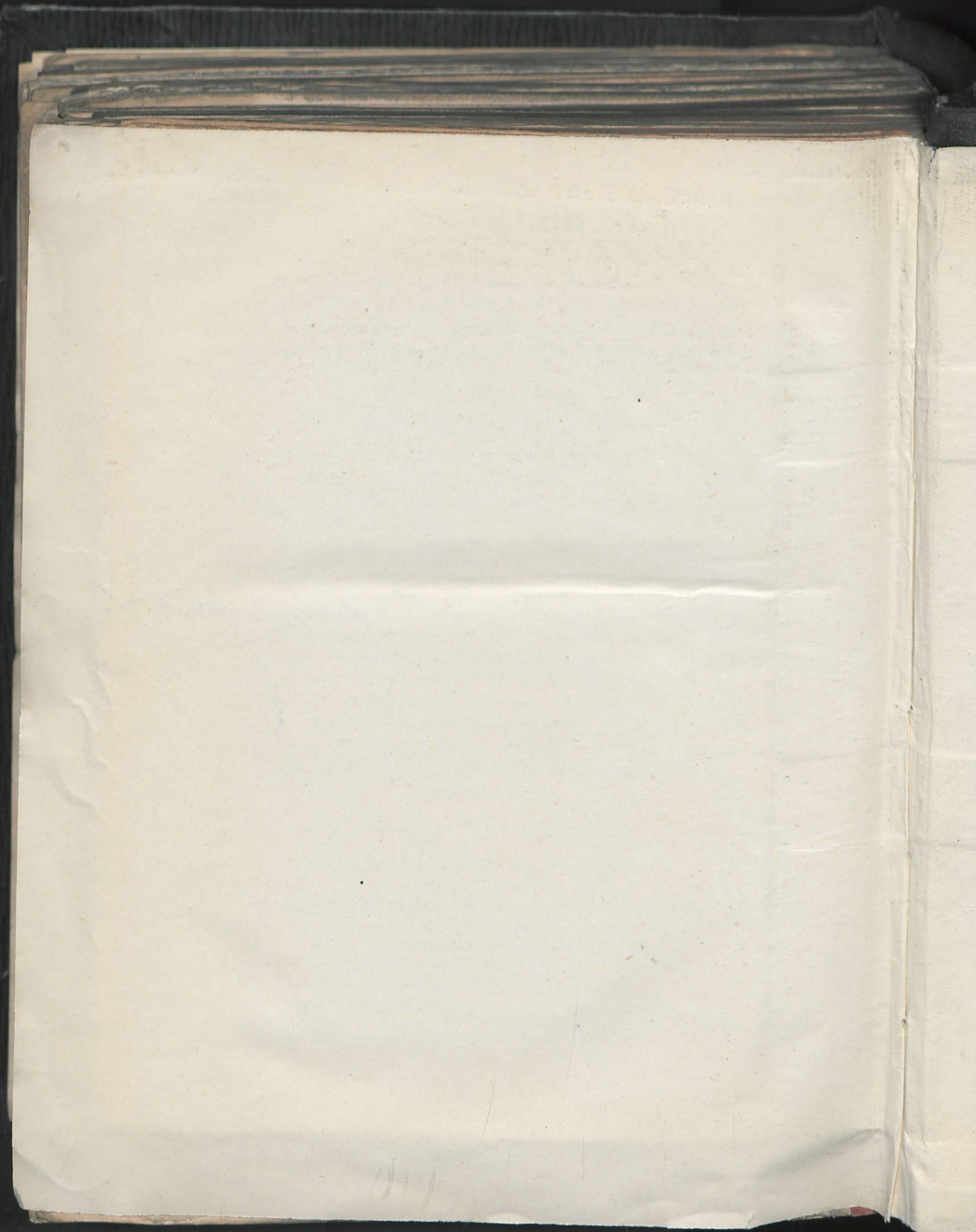
JOANNES SAMUEL BAUMGARTHEN,
Sil. LL. St.

Optibus planis Vitis non hincm las of
HOC THEMINE eius comprobat lra 80
pus
Aspicio COMITIS firmo fias pefiore felix
Uro fiam cupio fias 30 orio fiam
Et fiam a fiam fiam fiam fiam fiam
Nepos delicia gaudia mra fiam
Fiam TUM candem deducit ad ethera NOMEN
Mra vero obliuifit pro iudice fedum
fiam fiam fiam fiam fiam fiam
fiam fiam fiam fiam fiam fiam
JOHANNES SAMUEL BAUMGAR THER
M. D. C. C. C.

Frankfurt a. O., Diss., 7720-24

ULB Halle

004 549 52X

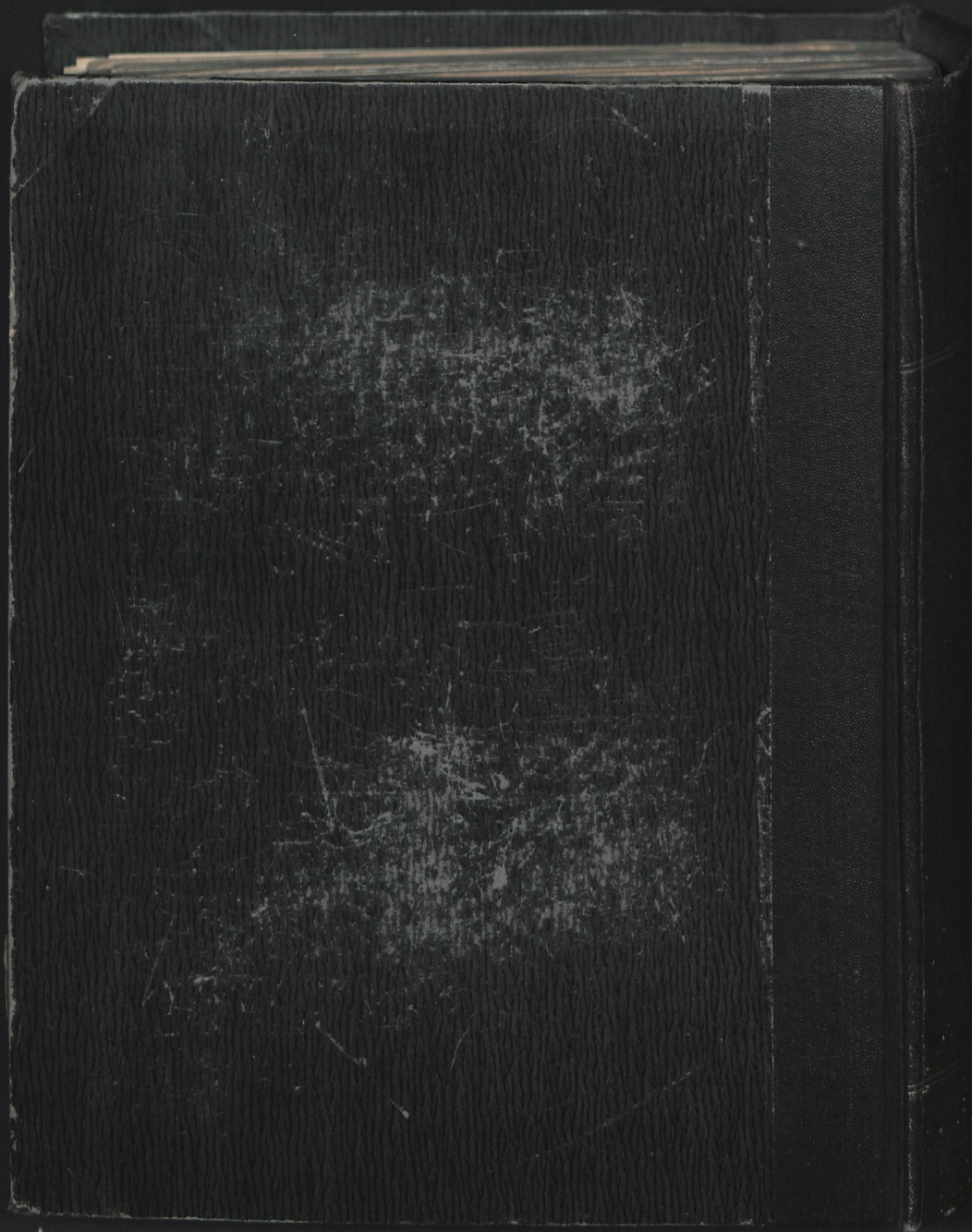

3

f

sb.

173052

15.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA
DE

1724, 3

Genuina & Legali

18

PROBATIONE ERRORIS,

Quam

Favente Divino Numine

SUB PRÆSIDIO

VIRI PRÆNOBILISSIMI, ac CONSULTISSIMI

DOMINI DANIELIS KOLSHORNI,

Juris U. D. & Profesforis Extr.

*Fautoris, Hospitis, ac Studiorum suorum Promotoris
atatem colendi,*

CONSENSU FACULTATIS JURIDICÆ

D. XII. April. Anno M DCC XXIV.

publice defendit
Autor

JOH. ERNESTUS NEUMANN,

Bolleslaviensis Sil. J. U. C.

FRANCOFVRTI ad VIADRV M,

Literis JOH. CHRISTOPHORI SCHWARTZII, Acad. Reg. Typogr.

